

Μια πόλη με παρελθόν. Η Σταφίδα, το Λιμάνι, το Θέατρο, η Όπερα. Και το σήμερα; Πολυκατικοί, Βιομηχανίες που κλείνουν, δύσκολα όνειρα. Αλλά και τεχνολογικά βήματα και καρναβάλι και φοιτητές που ψάχνουν και επιχειρήσεις που προχωρούν. Στην Πάτρα του χθές και του αύριο περιηγείται η Βίκυ Θεοδωροπούλου.

"Ζυγώνοντας στην Πάτρα είδε τις σημαίες που κυμάτιζαν στα κτίρια των προξενείων. Έφτασαν ανήμερα της Λαμπρής και η πολιτεία ήταν ανάστατη από τις εορταστικές εκδηλώσεις: μουσική και πυροβολισμοί από το πρωί ως το βράδυ... η Πάτρα αντηχούσε από τις τουφεκιές... η λαϊκή φορεσιά των Ελλήνων όταν ένα μάλλινο σουρτούκο, άσπρο ή σκούρο, κοντό ή μακρύ. Πάνω στο βρακί φορούσαν μια κοντή πουκαμίσα ή φουστανέλα μπαμπακερή που την έζωναν στη μέση μ' ένα μαντήλι. Στο κεφάλι έδεναν γύρω - γύρω ένα μάλλινο άσπρο η κίτρινο μπαμπακερό πανί και στην κορυφή ένα φεσάκι κόκκινο ή γαλάζιο. Τα μαλλιά έπεφταν κυματιστά. Άφηναν πάντοτε γυμνό το στήθος... ο χαιρετισμός τους ήταν γραφικός. Άγγιζαν με το δεξί χέρι το μέτωπο τους, το ακουμπούσαν ύστερα στην καρδιά, αγκαλιάζονταν και αλληλοασπάζονταν... οι δρόμοι της Πάτρας στενοί και ρυπαροί. Δεν καθαρίζονταν ποτέ. Οι στέγες των σπιτιών στις δύο πλευρές των δρόμων ενώνονταν σχεδόν και δημιουργούσαν σκιά".

Πάτρα 1817. Η περιγραφή ανήκει στον Άγγλο περιηγητή H. W. Williams. Λίγα χρόνια αργότερα, τον Οκτώβριο του 1828, η πόλη θα παραδοθεί στους Γάλλους και ο Καποδίστριας θα αναθέσει στον μηχανικό Σ. Βούλγαρη το σχέδιο πόλεως, που θα ολοκληρωθεί μόλις λίγους μήνες αργότερα. Πάτρα 1829. Πληθυσμός: 4.000 κάτοικοι. Ο Βούλγαρης σχεδιάζει μια πόλη που θα κληθεί στο άμεσο μέλλον να παίξει έναν σημαντικό ρόλο σαν εμπορικό εξαγωγικό κέντρο. Τη φέρνει λοιπόν όσο πιο κοντά γίνεται στο κέντρο των επιχειρήσεων, το Λιμάνι. Η Άνω Πόλη

ανακηρύσσεται έτσι σε εθνική γη και οι παλιοί ιδιοκτήτες αποζημιώνονται με οικόπεδα στην Κάτω Πόλη. Η έλλειψη όμως σχετικού νομοθετικού πλαισίου, ως το 1858, επιβραδύνει τους ρυθμούς οικοδόμησης και ευνοεί την αυθαίρετη δόμηση. Η Πάτρα του 19ου αιώνα. Η πόλη-λιμάνι, κέντρο διαμετακομιστικού εμπορίου, η πόλη-αγορά, προϊόντα της ευρωπαϊκής βιομηχανίας αλλά και εγχώριο; αγροτικά, η πόλη των εμπόρων, της συναλλαγής, των ανταλλαγών, η πόλη της Σταφίδας.

Καλοκαίρι 1992. Σε μια πόλη γεμάτη πολυκατοικίες, μαγαζιά, πλαστικές καρέκλες και φώτα, ψάχνουμε κάποιο σημεία αναφοράς στο παρελθόν. Μοιάζει να μην υπάρχει τίποτα πέρα από τα διαβάσματα μας. Τα περισσότερα από τα παλιά κτίρια στο κέντρο της πόλης εγκαταλελειμμένα. Μια θλιβερή αδιαφορία ή μια μακρόχρονη απουσία οι αιτίες; Οι βιαστικοί επισκέπτες της πόλης φαίνεται πως δεν κοιτούν πιο πάνω από τις βιτρίνες των μαγαζιών. Οι ξένοι θα μείνουν λίγες ώρες στην πλατεία Τριών Συμμάχων περιμένοντας το πλοίο που θα διανυκτερεύσουν σε κάποιο από τα ξενοδοχεία κοντά στο Λιμάνι. Οι Πελοποννήσιοι, οι Αιτωλοακαρνανείς και ίσως οι Επτανήσιοι, θάρθουν να ψωνίσουν και να φύγουν. Η Πάτρα είναι κοντύτερα από την Αθήνα. Κι οι Πατρινοί; Η Αθήνα είναι πια πολύ κοντά. Πόσος άραγε καιρός έχει περάσει από τότε που ο Κ. Θ. Δημαράς αποκαλούσε την πόλη "point de jonction de deux cultures helleniques";

«Ο χώρος της πόλης της Πάτρας κατοικείται από αρχαιοτάτων χρόνων», θα μας πει η αρχιτέκτων Κική Φαρμάκη, «ο Πausanias αναφέρει περιοχές και δρόμους που υπάρχουν χτισμένοι ακόμα και σήμερα. Στην ουσία, η κάθε καινούργια εποχή χτίζεται πάνω σε μία παλαιότερη. Κι αλλού υπάρχει αυτό, αλλά εδώ είναι πολύ σαφής αυτή η συνύπαρξη. Μια συνύπαρξη που δημιουργεί επιπλέον ευθύνες για το χτισμένο περιβάλλον. Η πατρινή κοινωνία, σαφώς μεγαλοαστική, είχε την δυνατότητα να χτίσει ωραία

και μεγάλα σπίτια, τόσο στο κέντρο της πόλης όσο και έξω από αυτό. Η συγκέντρωση πλούτου και ευμάρειας έδωσε την δυνατότητα μίμησης μοντέλων ευρωπαϊκής ζωής. Έτσι οι Πατρινοί έφτιαξαν Όπερα, Θέατρο, Ιδιωτικά Σχολεία, Τυπογραφεία. Η πόλη είχε έναν χαρακτήρα. Όμως, καθώς κατοικήθηκε με το χαρακτηριστικό όλων των ελληνικών πόλεων, την αναρχία, δεν μπόρεσαν να κρατηθούν οι χρήσεις γης και τώρα, αφού μαζεύτηκαν όλες οι λειτουργίες στο κέντρο, αρχίζουν πια να αποκεντρώνονται γιατί ασφυκτιά. Τα ωραία σπίτια δεν επιβίωσαν, εκτός από κάποια έξω από το κέντρο. Όταν οι ένοικοι τους έφυγαν από την Πάτρα και περιήλθαν στους κληρονόμους, ανέλαβαν οι εργολάβοι. Το σύστημα της αντιπαροχής, καταλυτικό για τον ελληνικό χώρο, γέμισε την Πάτρα με πολυκατοικίες. Και όσο ο κόσμος συνωθούνταν στην Κάτω Πόλη, τόσο δίνονταν μεγαλύτερα ύψη και φτάσαμε να αποκτήσουμε οικοδομήματα επτά ορόφων. Σ' όλο τον κόσμο υπάρχει η τάση, όταν οι πόλεις έχουν κάποια ιστορία, να διατηρηθεί ένα δείγμα παλαιότερου τρόπου ζωής, χωρίς βέβαια αυτό να κατακυριεύσει την πόλη. Υπάρχουν αλλού πολλά δείγματα όπου τα κελύφη των κτιρίων, κρατήθηκαν και μέσα μπήκαν καινούργιες λειτουργίες. Αυτό όμως βασίζεται σε μελέτες. Δεν αφήνεται στην ιδιωτική πρωτοβουλία. Χρειάζεται ο Δήμος να έχει κάποια μελέτη που να υποδεικνύει στον ιδιώτη πως να χτίσει την ιδιοκτησία του. Δεν είναι λύση ο περιορισμός των όρων δόμησης. Ο Δήμος της Πάτρας πρόσφατα, περιόρισε τους όρους δόμησης. Μικρότερα ύψη ή μικρότερη κάλυψη του οικοπέδου. Αυτό είναι μια εντελώς επιφανειακή αντιμετώπιση. Δεν λύνεται έτσι το πρόβλημα, λύνεται το σύμπτωμα. Το σύμπτωμα είναι τα ψηλά κτίρια; Τα χαμηλώνουμε. Όταν από το Τεχνικό Επιμελητήριο ορίστηκε μια Αρχιτεκτονική Επιτροπή συμβουλευτική στο Δήμο, η επιτροπή είδε το πρόβλημα στην ιστορική του διάσταση και έκανε προτάσεις. Να οριστεί κάποιος πυρήνας που να έχει τα χαρακτηριστικά της παλαιότερης πόλης, έστω και αν τα όρια του μπουν κάπως αυθαίρετα. Πέρα από τις αναπαλαιώσεις, οτιδήποτε χτίζεται σ' αυτόν τον πυρήνα, από ιστορικό κέντρο ας πούμε της πόλης, να έχει μια

αναφορά στο παρελθόν και να σέβεται τα παραδοσιακά κτίρια που υπάρχουν γύρω του. Να γίνουν πεζόδρομοι. Η χρήση του αυτοκινήτου έχει καταδυναστεύσει την πόλη και αρχίζει να παίζει τον πρώτο ρόλο στην πολεοδομία. Το αυτοκίνητο να φύγει σιγά-σιγά από το παραδοσιακό κέντρο...αυτά όμως ποτέ δεν πέρασαν στο στάδιο της πλήρους εφαρμογής. Ο Δήμος φαίνεται πως δεν χρειάζεται συμβουλευτικά όργανα».

Στο μικρόκοσμο μιας πόλης, προσπαθώντας να ανιχνεύσουμε νοοτροπίες και προθέσεις, να εντοπίσουμε προβλήματα και προβληματισμούς, να δούμε χρήσεις και λειτουργίες, η σύνδεση με το παρελθόν γίνεται εμμονή. Η Πάτρα του προηγούμενου αιώνα. Η πόλη της σχολικής εκπαίδευσης. Του υψηλού ποσοστού εγγραμμάτων. Της μεγάλης εκδοτικής δραστηριότητας. Σχολικά, μυθιστορήματα, ποιητικά, πολιτικά, είναι μερικά από τα είδη των βιβλίων που τυπώνονται στα επτά τυπογραφεία της πόλης. Η πατραϊκή κοινωνία διαθέτει ένα αναγνωστικό κοινό που καθορίζει το είδος και τον αριθμό των εκδόσεων. Το εμπόριο της Σταφίδας κρατά ανοικτούς τους δρόμους προς τη Δύση. Οι πατρινοί έμποροι πρέπει να έχουν γνώσεις ξένων γλωσσών, λογιστικής, εμπορικής νομοθεσίας αλλά και γεωγραφίας. Γι αυτό η εκδοτική δραστηριότητα επεκτείνεται σε βιβλία "προς χρήσιν των εμπορευομένων Ελλήνων", εφημερίδες όπως η "Ηχώ των Επαρχιών" και ο "Αχαϊκός Κήρυξ". Στα προγράμματα του Γυμνασίου εισάγονται εμπορικά μαθήματα και βέβαια η Αγγλική γλώσσα, που είχε προσωρινά "αποσκορακισθεί".

Καλοκαίρι 1992, στην Πάτρα του 20ου αιώνα. "Είχα την τύχη να είμαι ένας από τους πρώτους φοιτητές του Πανεπιστημίου, που ιδρύθηκε το 1964 ύστερα από το σχετικό νομοσχέδιο που κατέθεσε στη Βουλή ο Γεώργιος Παπανδρέου", θα μας πει ο Αλέξης Λυκουριώτης, Πρύτανης σήμερα του Πανεπιστημίου Πατρών. "Το 1966 που άρχισε να λειτουργεί, η ελπίδα ήταν το Πανεπιστήμιο Πατρών να εξελιχθεί σε ένα πρότυπο Τεχνικό Πανεπιστήμιο. Η ίδρυση,

πριν τρία χρόνια, της Σχολής Ανθρωπιστικών και Κοινωνικών Επιστημών, άλλαξε την αρχική ιδέα. Έτσι ενώ ως τότε το Πανεπιστήμιο στεκόταν με το ένα πόδι, το τεχνολογικό, τώρα αρχίζει να κάνει, ορισμένα μικρά βήματα καθώς μπορεί και περπατά και με το άλλο πόδι, εκείνο των ανθρωπιστικών επιστημών. Αυτό το πόδι, εγώ το θεωρώ απαραίτητο για ένα περιφερειακό Πανεπιστήμιο όπως το δικό μας. Η Αθήνα, που έχει 5-6 Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα, θα μπορούσε να δικαιολογήσει Πανεπιστήμια ειδικού προσανατολισμού. Εδώ στην περιφέρεια, που δεν μπορούμε να έχουμε περισσότερα Πανεπιστήμια, πρέπει το ένα να είναι ολοκληρωμένο. Αυτή άλλωστε είναι η αντίληψη του University, και μόνο έτσι μπορεί το Πανεπιστήμιο να βοηθήσει στην πολιτιστική και την οικονομική ανάπτυξη της περιφέρειας. Το κύριο πρόβλημα του Πανεπιστημίου είναι ότι βρίσκεται έξω από την πόλη. Το πλεονέκτημα αυτής της επιλογής είναι προφανές. Έχεις άφθονη έκταση, να κάνεις ένα δικό σου ρυθμιστικό και να κινηθείς απρόσκοπτα για το μέλλον. Ένα όμως πολύ βασικό μειονέκτημα είναι ότι πρέπει να διαθέσεις πολλά χρήματα αν θες να δημιουργήσεις Πανεπιστημιούπολη. Γιατί όταν το Πανεπιστήμιο είναι μακριά απ' την πόλη, δεν μπορείς να έχεις μόνο κτίρια πανεπιστημιακά. Πρέπει να έχεις Εστίες, Τράπεζα, Ταχυδρομείο, Κυλικείο, Καφετέριες κ.α. Στην Ελλάδα αυτό δεν γίνεται εύκολα. Απέχουμε 10 χιλιόμετρα από την πόλη των Πατρών και ο φοιτητής μας ταλαιπωρείται νάρθει στο πανεπιστήμιο. Όταν, ας μην πούμε 14.000 φοιτητές που είναι ο συνολικός αριθμός των φοιτητών μας, αλλά 7.000 φοιτητές πρέπει να Φτάσουν εδώ περίπου την ίδια ώρα, καταλαβαίνεται το στοίβαγμα που γίνεται στα λεωφορεία. Οι Εστίες του Πανεπιστημίου μας, καλύπτουν τις ανάγκες 600 φοιτητών. Οι υπόλοιποι μένουν στην Πάτρα. Και δεν μπορούμε να πείσουμε το Υπουργείο να μας δώσει 200.000 που χρειάζονται για να τελειώσουμε άλλες δύο Εστίες. Αντ' αυτού μας δίνει 100.000 για να πληρώσουμε ενοίκια ξενοδοχείων όπου θα στεγαστεί ένας αριθμός φοιτητών.

Θα έλεγα πάντως ότι το κύριο χαρακτηριστικό του

Πανεπιστημίου Πατρών είναι η προσπάθεια που κάνει στον ερευνητικό και τεχνολογικό τομέα. Υπό την έννοια αυτή, έστω και καθυστερημένα, έχουν περάσει ήδη 25 χρόνια από την πρώτη ημέρα λειτουργίας του, έχει δικαιώσει σε ένα μεγάλο ποσοστό τις προσδοκίες εκείνων που το φαντάζονταν σαν ένα μεγάλο Τεχνολογικό Ίδρυμα. Σήμερα στο Πανεπιστήμιο γίνονται περίπου 660 ερευνητικά προγράμματα, από τα οποία τα περισσότερα χρηματοδοτούνται από τις Ευρωπαϊκές Κοινότητες. Γι αυτό χρειαζόμαστε χρήματα για εξοπλισμό. Αν βρούμε χρήματα για εξοπλισμό, θα κερδίσουμε κι άλλα ερευνητικά προγράμματα κι έτσι θα πάρουμε κι άλλα χρήματα από την ΕΟΚ. Τώρα, σε επίπεδο απορρόφησης αποφοίτων, πρέπει να πω πως ο μεγαλύτερος αριθμός των φοιτητών δεν έχει δυνατότητες να μείνει στην περιοχή Αχαΐας, γιατί δεν υπάρχουν πολλές βιομηχανίες κι έτσι οι απόφοιτοι επί στρέψουν σ' όλη την Ελλάδα απ' όπου και προέρχονται. Το Πανεπιστήμιο είναι πολύ μεγαλύτερο από την περιοχή που καλύπτει".

Οι φοιτητές του Πανεπιστημίου. Γεωργίου Α'. Ένας κύκλος γύρω από το τραπέζακι του καφενείου. Μεταπτυχιακοί ή προπτυχιακοί, ανήκουν όλοι ότι στις Πολιτιστικές Ομάδες του Πανεπιστημίου Πατρών. "Απεράθου". Το περιοδικό του Λογοτεχνικού Τμήματος. θέλουν να μιλήσουν για το θεατρικό τους Τμήμα, για το Φωτογραφικό, το Χορευτικό, το Κινηματογραφικό, το Μουσικό, το Εικαστικό. Το Ίδρυμα Τοπάλη, το Πανεπιστήμιο και οι συνδρομές των μελών οι βασικοί οικονομικοί τους πόροι. Οι φοιτητές από όλη την Ελλάδα, ζητούν διέξοδο στις ανησυχίες τους και δημιουργούν, ακόμα κι αν αύριο θα φύγουν για να επιστρέψουν στην Αθήνα, στη Ζάκυνθο, στη Βέροια. Θεατρικές παραστάσεις, Συναυλίες, Εκθέσεις, Χοροδράματα. Ακόμα κι αν δεν πείθουν πολλούς. Μήπως ταιριάζει αυτό που έγραφε ο Παλαμάς, "ο ποιητής δεν εργάζεται ούτε δια τους πολλούς ούτε δια τους ολίγους. Εργάζεται δια την ποίησιν"; Και μένα γιατί ο νους μου τρέχει στο Σίσυφο; Μπορεί, να είναι που ξεφύλλισα τις εκδόσεις του Διεθνούς

Φεστιβάλ Πάτρας και εντυπωσιάστηκα. Μόνο που αυτές αποτελούν πια αρχειακό υλικό που αφορά στην ιστορία ενός θεσμού που αφού πέτυχε, σταμάτησε. Μπορεί να είναι που διάβασα την έκδοση του ΔΗΠΕΘΕ Πάτρας, Η Πρώτη Τριετία: 1988-1991 και λυπήθηκα που δεν πρόλαβα γιατί κι αυτό σταμάτησε. Μπορεί να είναι που έμαθα πως το Πολύεδρο, σημαντικό κύτταρο της πολιτιστικής ζωής την τελευταία δεκαετία στην Πάτρα, κινδυνεύει να κλείσει. Μπορεί να είναι πάλι γιατί σκέφτομαι την επίσκεψη στο Μουσείο Λαϊκής Τέχνης και τη συζήτηση με την εθνολόγο-αρχιτέκτονα Πένυ Θεολόγη-Γκούτη- "Από το 1989", μας είπε, "άρχισε να δουλεύει στο Μουσείο μία πενταμελής ομάδα που έκανε μια πολύ σπουδαία δουλειά που αφορούσε στον εντοπισμό, την καταγραφή και την έρευνα των εργαστηρίων βιομηχανικής τεχνολογίας που υπάρχουν στην Πάτρα. Φτάσαμε αυτή τη στιγμή να έχουμε πολλές δωρεές εργαστηρίων που κλείνουν. Κι αν είχαμέ ξεκινήσει νωρίτερα, ίσως νάχαμε δώσει πολύ πιο σημαντικά πράγματα, που πολλές φορές φτάναμε και μας έλεγαν: πριν ένα μήνα τα πετάξαμε η τα δώσαμε για παλιοσίδερα ή τα κάψαμε. Δουλέψαμε ακόμα με πολλά εκπαιδευτικά προγράμματα και είχαμε τόσο μεγάλη συμμετοχή παιδιών, που δεν είχαμε χώρο. Εδώ και δύο μήνες στο Μουσείο δεν υπάρχει κανένας υπάλληλος εκτός από τη γραμματέα. Το πρόγραμμα τελείωσε, και μένω μόνο εγώ εθελοντικά, χωρίς να πληρώνομαι, μέχρι να έρθει, αν έρθει κάποιο καινούργιο πρόγραμμα. Όμως το θέμα του πολιτισμού και της πολιτιστικής μας ταυτότητας, δεν μπορεί να αφήνεται στον "πατριωτισμό των Ελλήνων".

Καλοκαίρι 1992. Η αναζήτηση αποχρώσεων γίνεται κοπιαστική. Συζήτηση στο πατάρι ενός βιβλιοπωλείου με τον εκπαιδευτικό - λογοτέχνη, Άρη Δρουκόπουλο. "Η κατάσταση στην Πάτρα, στο χώρο των Γραμμάτων, είναι και εύκολη και δύσκολη", θα μας πει. "Δυσκολίες έχουμε γιατί η Πάτρα τα τελευταία χρόνια, έχει αρχίσει να βγαίνει στον κόσμο του πνεύματος. Η ευκολία είναι ότι έχουμε κάμποσα μέσα πια για να ικανοποιήσουμε την "περιέργειά" μας. Βιβλιοπωλεία-εργαστήρια λογοτεχνών και ποιητών, θέατρα,

το Διεθνές Φεστιβάλ, το Συμπόσιο Ποίησης κ.ά. Στην Πάτρα υπάρχει σήμερα μια σημαντική παρουσία λογοτεχνών. Λέγανε παλαιότερα πως οι Πατρινοί δεν ασχολούνται με τα γράμματα αλλά μόνο με το εμπόριο. Η εξέλιξη των πραγμάτων την τελευταία 20ετία, νομίζω πως ανατρέπει σιγά-σιγά αυτή τη θέση, Και στην εκπαίδευση έχει αρχίσει να υπάρχει μια ζωή. Στο Γυμνάσιο και το Λύκειο. Βέβαια δεν είμαστε ευχαριστημένοι πέρα για πέρα μ' αυτό που γίνεται. Αλλά, εν τούτοις, είναι πολύ σημαντικό, δεδομένου ότι δεν έχουμε και μεγάλη ιστορία εμείς στην Πάτρα. Ίσως τον προηγούμενο αιώνα να υπήρχαν μερικές κινήσεις..."

Πάτρα. Η πόλη του Καρναβαλιού. Των Καφέ-Αμαν και Καφέ-Σαντάν, των χοροδιδασκαλείων. Σοκολάτες και γραμμόφωνο από το 1899. Πάτρα 1939. Η δικτατορία της 4ης Αυγούστου. Τα γεγονότα δεν επιτρέπουν ξεφαντώματα. Το Καρναβάλι ξεχνιέται για μια δεκαετία. Ο Νεολόγος, ο Τηλέγραφος, ο Ταχυδρόμος, το Δελτίον και η Ηχώ της Αλήθειας, είναι μερικές από τις εφημερίδες και τα περιοδικά που κυκλοφορούν στην πόλη. 1940. Ελληνοϊταλικός Πόλεμος. Η Πάτρα θα είναι η πόλη που θα υποστεί, με σοβαρές συνέπειες, τον πρώτο σφοδρότατο αεροπορικό βομβαρδισμό. Λίγους μήνες αργότερα, θα μεταβληθεί σε μια από τις πιο σημαντικές βάσεις ανεφοδιασμού των Γερμανών στη Βόρειο Αφρική - Κατοχή. Εμφύλιος. Η δεκαετία του 50. Οι Πατρινοί μεταναστεύουν. Λειτουργεί ο νέος πατραϊκός σιδηρόδρομος. Το Λιμενικό Ταμείο της Πάτρας αντιμετωπίζει προβλήματα. Η αναπροσαρμογή της δραχμής αναστατώνει την πατραϊκή αγορά. Τι έγινε η πόλη της Σταφίδας; "Τα κυριότερα παραγόμενα βιομηχανικά προϊόντα της περιοχής σήμερα", θα μας πει ο Πρόεδρος του Βιομηχανικού Επιμελητηρίου, Φλωράτος, "είναι κλωστοϋφαντουργικά, έτοιμα ενδύματα, τσιμέντα, ποτά, είδη χάρτου, τρόφιμα κ.ά. Είναι ότι μαντικό όμως πως στην περιοχή της Πάτρας σημειώνεται τα τελευταία χρόνια αξιοποίηση νέων προϊόντων και καινοτομιών σε διάφορους τομείς. Με τη σημειούμενη οικονομική κρίση και την προσπάθεια για ιδιωτικοποίηση της

ελληνικής οικονομίας, η Πάτρα επλήγη με το κλείσιμο σημαντικών βιομηχανικών μονάδων, οι οποίες βρίσκονταν στο χώρο των προβληματικών επιχειρήσεων, όπως Πειραιϊκή Πατραϊκή, Λαδόπουλος, ΕΒΟ κ.ά. Πρέπει να συνδεθεί η βιομηχανία με το Πανεπιστήμιο, η παραγωγή με την επιστημονική έρευνα, έτσι ώστε να γίνει εφικτή η μεταφορά τεχνογνωσίας στο χώρο παραγωγής προϊόντων, οπότε θα επέλθει ριζική αλλαγή στην παραδοσιακή μεταποιητική μορφή και θα ενισχυθεί το κλίμα για νέες αποδοτικές επενδύσεις".

Ο άθλος ή οι άθλοι; Πάτρα. Η πόλη του Ανδιακόπουλου, χρυσό μετάλλιο στην Α' Ολυμπιάδα του 1896. Καλοκαίρι 1992. Παναχαϊκή, Απόλλων. "Δεν έχουμε αθλητικούς χώρους που να μπορούμε να δουλέψουμε, να βγάλουμε νέα ταλέντα", θα μας πει ο προπονητής της Παναχαϊκής, Μιχαλόπουλος. "Στην Πάτρα υπάρχει το Εθνικό Στάδιο και εκεί εξυπηρετούνται οι ανάγκες των 150 Σωματείων που υπάρχουν στην περιοχή. Στο γήπεδο της Παναχαϊκής, από το 1969 έχει να γίνει κάποιο έργο. Έτσι 6α βγάλουμε αθλητές; Χωρίς αθλητικούς χώρους; Έφτασε σήμερα όλη η Ελλάδα να μιλά για την ομάδα του πόλο, γιατί εδώ και 6-7 χρόνια έχουμε το κολυμβητήριο. Εμείς όμως στο ποδόσφαιρο, στο στίβο, πώς 8α δουλέψουμε; Και να σκεφτεί κανείς πως, πέρα από τον Ολυμπιονίκη τον Τόφαλο, έχουμε βγάλει πολύ καλούς αθλητές". Στα Βραχνείκα, τη Γλυφάδα, το Ρίο, η πόλη γλεντά. Στο Δημαρχείο το κλίμα αλλάζει. "Η Πάτρα βρίσκεται, σε μια φθίνουσα κατάσταση με κύριο χαρακτηριστικό την αποβιομηχάνιση της πόλης", θα μας πει ο Δήμαρχος Πατρών, Ανδρέας Καράβολλας. "Η κατάσταση είναι απελπιστική. Το Λιμάνι χρειάζεται επέκταση. Η περιμετρική της πόλης προχωρά με πολύ αργούς ρυθμούς. Ο Σιδηρόδρομος είναι του περασμένου αιώνα. Το αεροδρόμιο χρειάζεται βελτίωση. Το νερό της πόλης παρουσιάζει προβλήματα. Ο Βιολογικός Καθαρισμός μας είναι απαραίτητος. Η πολιτεία απουσιάζει παντελώς από το πολιτιστικό γίγνεσθαι". Μήπως η Πάτρα βρίσκεται στον "αστερισμό του κατεπείγοντος";

Βίκυ Θεοδοροπούλου, 26.6.92.
